

RADNIČNÉ NOVINY

MESTA BANSKÁ BYSTRICA

02

Ročník XIX.
február
2025

ZMODERNIZUJEME ĎALŠIE ŠPORTOVISKÁ V AREÁLOCH ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

Strana 4 - 5

PREDSTAVUJEME PROJEKTY

Rekonštrukciou znížime energetickú náročnosť budovy ZUŠ-ky.

Strana 7

INFORMUJEME

Cena za parkovné v okolí „Rooseveltky“ bude nižšia, ako sa plánovalo.

Strana 9

ZAÚJALO NÁS

Divadlo z Pasáže oslavuje v tomto roku okrúhle výročie svojho vzniku.

Strana 12

Cirkvi pomôžu mestu pri organizovaní podujatí dobrovoľníckou prácou

Primátor Banskej Bystrice Ján Nosko začiatkom februára na oficiálnom stretnutí prijal pozvaných predstaviteľov cirkví a náboženských spoločností pôsobiach na území mesta. Hovorili spolu o potrebe aktívne riešiť problémy Banskobystričaniek a Banskobystričanov, ako aj o podujatiach organizovaných mestom, na ktorých by jednotlivé cirkvi mohli participovať.

Zástupcovia cirkví ocenili iniciatívu primátora Jána Noska a zhodli sa na potrebe stretávať sa aspoň raz ročne a nastaviť spoluprácu na ďalšie obdobie. „Neoddeliteľnou súčasťou hodnoty mesta je i jeho duchovný rozmer, k rozvoju ktorého prispievajú práve cirkvi a náboženské spoločenstvá. Som presvedčený, že rozvoj dobrých a korektných vzťahov samosprávy s cirkvami Banskej Bystrice pomôže. Teší ma, že sa nám darí úspešne spolupracovať, aj na spoločných, či už kultúrnych, alebo duchovných podujatiach, ako je napríklad sprístupnenie kostolov v rámci Potuliek mestom či počas tradičnej Noci kostolov. Verím, že obyvatelia vítajú tieto spoločné aktivity pozitívne. Súčasná doba je zložitá a vidíme, ako je spoločnosť polarizovaná. Cirkev má veľký vplyv na ľudí a myslím si, že malo by byť našou spoločnou snahou upokojovať ľudí,“ konštatoval Ján Nosko.

Pomoc dobrovoľníkov

Samospráva je pripravená aj v ďalšom období rozvíjať vzťahy založené na dialógu a vzájomnom poznaní so všetkými cirkvami a náboženskými spoločnosťami v Banskej Bystrici. Spoločné stretnutie tento zámer len potvrdilo. Primátor zároveň ocenil pôsobenie cirkví na území mesta a vyslovil želanie, aby boli vnímané ako dôležité zložky spoločnosti. Následne ich informoval o podujatiach a aktivitách, ktoré sa v meste pod Urpínom v tomto roku uskutočnia. „Máme skupiny mládežníkov a ľudí, ktorí sú ochotní pomáhať pri kultúrnych či spoločenských podujatiach ako dobrovoľníci. Vieme na takýchto podujatiach participovať. Kresťania a Židia sú naučení podieľať sa na dobrovoľníckej práci. Je to niečo, čo je súčasťou nášho života. Budeme radi, ak nás samospráva osloví a my budeme môcť byť ako dobrovoľníci nápomocní,“

uviedol Michal Zajden, zborový farár Evanjelického cirkevného zboru Radvaň – Banská Bystrica.

Modlitby za mesto

Predstavitelia cirkví na stretnutí predniesli svoje návrhy a požiadavky na zlepšenie a skvalitnenie fungovania mesta. Primátor ich súčasne informoval o pripravách osláv 770. výročia ude-

lenia mestských privilégii, ako aj osláv 80. výročia oslobodenia Banskej Bystrice. „Rád by som sa poďakoval za možnosť stretnúť sa s primátorom mesta, pretože aj za katolícku cirkev chceme byť veľmi užitočným spolupracovníkom. Dôvodom stretnutia je aj naďalej povzbudiť, vytvoriť priestor pre túto spoluprácu. Mám radosť, že zo strany mesta sa stretávam s veľkou podporou. Počas osláv udelenia mestských výsad Banskej Bystrici by sme mohli zorganizovať modlitby za mesto, za jeho predstaviteľov, za obyvateľov, za rodiny či za chudobných, aby sme aj takouto formou spoločnosť zjednotili,“ uviedol Gabriel Brendza, dekan Rímskokatolíckej cirkvi, farnosť Banská Bystrica – mesto.

Počet veriacich podľa sčítania obyvateľov

V meste pod Urpínom majú najpočetnejšie zastúpenie veriaci rímskokatolíckej cirkvi, ku ktorej sa hlási 27 608 ľudí. Vyplýva to z údajov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021. K evanjelickému vierovyznaniu sa prihlásilo 7 251, gréckokatolíckemu 1 020, kalvínskemu 72 a pravoslávnenému 245 osôb. Ďalších 2 238 obyvateľov uviedlo ostatné a iné cirkvi a náboženstvá. V Banskej Bystrici žije podľa údajov sčítania spred štyroch rokov bez náboženského vyznania 32 391 obyvateľov.

M. Strelec

Foto: MŠÚ BB

Otázka pre čitateľov

V januárovom čísle Radničných novín ste mali možnosť zapojiť sa do súťaže o prezentačné predmety mesta Banská Bystrica. Stačilo nám do redakcie napísať odpoveď na súťažnú otázku: Koľko karafiátov ročne bol schopný vyprodukovať Sadovnícky podnik (terajší ZAaRES) v čase svojho najväčšieho rozmachu? Správna odpoveď je 300-tisíc kvetov. Všetkým, ktorí sa do súťaže zapojili ďakujeme. Víťazmi sa stávajú dvaja výhercovia, a to **pani Olivová** a **pán Dropčo**. Výhercom gratulujeme.

V súťaži pokračujeme aj vo februárovom vydaní Radničných novín. Pýtame sa vás: **V ktorých troch základných školách pripravujeme modernizáciu športových areálov?**

- A** v ZŠ: Ďumbierska, Pieninská a Radvanská
- B** v ZŠ: Golianova, Moskovská a Sitnianska
- C** v ZŠ: Spojová, Pieninská a Moskovská

Odpovede nám môžete poslať do 12. marca 2025 na adresu: Mesto Banská Bystrica, Radničné noviny, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, ako aj na e-mail: radnicnenoviny@banskabystrica.sk, predmet správy: súťaž.

Informácie z mestského úradu

Foto: archív MsÚ BB

01. Prihláška na veľkonočné trhy

Na Námestí SNP sa od 8. do 16. apríla tohto roka uskutočnia trhy k blížiacej sa Veľkej noci. Zaujímavosťou o predaj na príležitostnom trhu môžu zasielať záväzné prihlášky do 14. marca 2025 na adresu: Mestský úrad, Odbor kultúry, športu a cestovného ruchu, Oddelenie obchodu a služieb, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, ako aj na e-mailovú adresu: podatelna@banskabystrica.sk. Prihláška je zverejnená na webe mesta www.banskabystrica.sk. Uprednostnení budú predajcovia so sortimentom tematicky ladeným k Veľkej noci. Ide najmä o predajcov, ktorí ponúkajú ľudovoumelecké výrobky, kraslice, prútené korbáče, kvetinové ikebany, výrobky z včelieho vosku, medovníky a med vlastnej výroby, medovinu, pekárenské a cukrárenské výrobky, langošy, chlebové posúchy, trdelníky a pod.

Oddelenie obchodu a služieb, MsÚ BB

Foto: T. Pastorek

02. V polovici marca môžete využiť bezplatný vstup do zážitkovej expozície

Pre rozvoj Banskej Bystrice mala veľký význam Thurzovsko-Fuggerovská spoločnosť (Neusohler Kupferhandel), ktorú Ján Thur-

zo z Betlanoviec (pri Levoči), banský inžinier a hutník, založil s Jakobom Fuggerom, obchodníkom a bankárom z nemeckého Augsburgu, 16. marca 1495 so sídlom v Thurzovom dome, na dnešnom Námestí SNP. Spoločnosť v okolí Banskej Bystrice ťažila, a v Medenom hámri, najväčšom a najmodernejšom závode na spracovanie medi na svete, spracovávala meď a výrobky z nej, ktoré predávala do celého sveta. Bola najväčšou obchodnou mediarskou spoločnosťou vo svete na prelome 15. a 16. storočia. Financie z nej ovplyvňovali obchodovanie, technologický rozvoj, ale hlavne ekonomiku a politiku vtedy známeho sveta. Viac o tejto spoločnosti, ale aj o baníctve a mediarstve v meste pod Úrpínom a jeho okolí, sa dozviete v THURZO – FUGGER zážitkovej expozícii v priestoroch Barbakánu, ktorá bola otvorená v deň výročia založenia spoločnosti 16. marca 2022. Tento rok si pripomenieme už 3. výročie jej otvorenia. Modernými technológiami sa môžete vrátiť v čase o vyše 500 rokov späť. Živé obrazy vám porozprávajú o rôznych obdobiach mesta. 360° vizualizáciou, či na pohybovej platforme s 3D okuliarmi sa poprechádzate výrobnými priestormi Medeného hámra. Môžete si tu požačkať medený ingot, alebo zahrať interaktívnu hru. Stála THURZO – FUGGER zážitková expozícia je otvorená denne, aj počas víkendov a sviatkov. Cez víkend 15. a 16. marca tohto roka, na výročie jej otvorenia, bude do expozície umožnený vstup zdarma. Tešiť sa môžete aj na špeciálne prehliadky. Viac informácií nájdete na stránkach www.tfze.sk a www.visitbanskabystrica.sk.

Turistické informačné centrum

03. Víťazné projekty participatívneho rozpočtu za minulý rok

Obyvatelia mesta rozhodli v online hlasovaní o tom, ktoré projektové návrhy budú realizované v tomto roku a z participatívneho rozpočtu si medzi sebou rozdelia sumu 40-tisíc eur. V termíne od 15. januára odovzdalo 1 050 hlasujúcich svojim preferovaným projektom celkovo 2 100 hlasov. Medzi tie víťazné patria: Sakury na Fončorde (281 hlasov), Relaxpark Sásová (275 hlasov), Dopravné ihrisko pre najmenších (252 hlasov) a Radvanská letná obývačka (235). Každý hlasujúci mal k dispozícii dva hlasy, ktorými mohol v online hlasovaní podporiť dva preferované projekty predložené aktívnymi komunitami. Asistované online hlasovanie v priestoroch Referátu participácie a inovácie v oblasti otvoreného spravovania MsÚ využilo minimum ľudí. O vyhlásení ďalšieho ročníka participatívneho rozpočtu a termíne prvého diskusného fóra budeme čoskoro informovať.

Referát participácie a inovácie v oblasti otvoreného spravovania, MsÚ BB

04. Kováčova Bystrica 2025

Informačné centrum mladých Banská Bystrica vyhlasuje XXI. ročník súťaže Kováčova Bystrica 2025. Uskutoční sa 27. marca tohto roka v priestoroch ŠVK – Literárneho a hudobného múzea v Lazovnej ulici č. 9. Leták s presnými propozíciami a prihlášku do interpretácie je možné nájsť na webovej stránke www.icm.sk. Tešíme sa na Vašu účasť.

ICM BB

Foto: Pevels.com

05. Pripravujeme uvítanie detí do života

Samospráva aj tento rok organizuje uvítania detí. Jedno sa uskutočnilo 22. februára tohto roka, ďalšie je naplánované na 29. marca 2025. Do života sú v tomto období vítané deti narodené v druhej polovici minulého roka. Rodičia sú na podujatie pozývaní pozvánkou, ktorá príde na adresu matky dieťaťa. Miesto konania uvítania je v Cikkerovej sieni historickej Radnice na Námestí SNP 1. Ak sa v uvedený deň nemôžete dostaviť, dajte nám vedieť telefonicky na číslach 048/433 07 21 a 048/433 07 20, prípadne e-mailom na adresu matrika@banskabystrica.sk. Na uvedených kontaktoch je možné zmeniť termín uvítania detí podľa toho, ako vám bude vyhovovať.

Matričný úrad a ohlasovňa pobytu

06. V meste funguje regionálna prezidentská kancelária

Verejnosť sa môže od 10. februára tohto roka so svojimi podnetmi obrátiť na regionálne pracovisko Kancelárie prezidenta SR v Banskej Bystrici. Sídlí v priestoroch Štátnej vedeckej knižnice na Lazovnej ulici č. 9. Úradné hodiny pracoviska sú v pondelok a stredu od 9:00 do 12:00 hod. a od 13:00 do 16:00 hod. Na osobné konzultácie je počas úradných hodín k dispozícii Michal Frič. V uvedenom čase ho bude možné zastihnúť aj telefonicky na čísle 048/227 55 70. Regionálne pracovisko prezidentskej kancelárie je tiež možné kontaktovať e-mailom na adrese kancelariabb@prezident.gov.sk.

red

Pokračujeme v modernizácii športových areálov pri základných školách

Európsky olympijský festival mládeže 2022, minuloročné atletické majstrovstvá Európy do 18 rokov, P-T-S míting 2025 či Banskobystrická latka. To je len časť športových podujatí, ktoré sa uskutočnili a uskutočnia v meste pod Urpínom. Banská Bystrica sa v roku 2017 stala tiež jedným z Európskych miest športu. Samospráve dlhodobo záleží na budovaní športovej infraštruktúry. Po rekonštrukcii a modernizácii väčších športovísk na území mesta, má v pláne pokračovať v revitalizácii športových areálov pri viacerých základných školách. Športoviská pri ZŠ Radvanská a ZŠ J. G. Tajovského v Podlaviciach prešli obnovou ako prvé. Vynovených miest na šport sa dočkajú aj ďalšie tri školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta. Celkovo pôjde o investície za viac ako 1,8 milióna eur.

Samospráva v ostatných rokoch vybudovala futbalový Mestský mládežnícky štadión v Radvani-Kráľovej. Rozsiahla rekonštrukcia neobišla ani zimný štadión a Krytú plaváreň Štiavničky. Mesto sa v najbližšom období zameria na revitalizáciu školskej športovej

tegovanej územnej investície modernizácie a rekonštrukcie športových areálov v troch základných školách schválila Kooperačná rada udržateľného mestského rozvoja Banská Bystrica. Financie na všetky tri projekty plánuje mesto získať z európskych zdrojov.

Modernizácia športoviska v ZŠ Moskovská

Samospráva plánuje vytvoriť viacúčelový športový priestor na výučbu žiakov v Základnej škole Moskovská a rekreačných športovcov, ako aj aktívny oddych pre jednotlivé vekové kategórie obyvateľov mesta. Prioritou je vytvoriť bežecký atletický ovál, ktorý v súčasnosti chýba, a tiež obnovenie existujúcich multifunkčných športových plôch. Súčasťou areálu za vyše 726-tisíc eur s DPH bude atletická dráha s doskočiskom a tri ihriská. Nový atletický ovál je navrhovaný s tromi dráhami v rovínke a s tromi dráhami v ovále. Ihriská na futbal a volejbal s umelým povrchom budú umiestnené vo vnútri atletickej dráhy. Žiaci školy sa súčasne dočkajú aj nového basketbalového a beachvolejbalového ihriska. V rámci modernizácie sa v projekte počíta aj s vybudovaním interiérovej telocvične nad školskou jedálňou.

Rekonštrukcia ihriska v ZŠ Pieninská

Základná škola Pieninská je zapojená do mnohých športových projektov ako je Abeceda športu, Tenis do škôl či Zober loptu, nie drogy. Aj najmenší prváci sa venujú rôznym druhom športov pod odborným vedením pedagógov. „Práve rekonštrukcia multifunkčného ihriska bude veľkým prínosom k ochrane zdravia žiakov, nakoľko povrch športoviska, ktoré

Športový areál pri ZŠ Spojovej prejde komplexnou obnovou

Foto: F. Lovič

infraštruktúry v základných školách Pieninská, Spojová a Moskovská. Zmodernizované športoviská plánuje využiť nielen počas vyučovania, ale i v popoludňajších hodinách, a to pre potreby všetkých vekových skupín obyvateľstva, vrátane seniorov a zdravotne znevýhodnených obyvateľov. „Viaceré školské športoviská sú, žiaľ, v havarijnom alebo pre potreby dnešnej doby nevhodnom stave. Nutná je úprava povrchov športovísk, v niektorých prípadoch i poškodených a potenciálne aj nebezpečných asfaltobetónových povrchov ihrísk. Pri budovaní moderných areálov je dôležité zohľadniť aj súčasné trendy a záujem mladej generácie o nové športové a pohybové aktivity. Verím, že sa nám tento zámer podarí zrealizovať čím skôr. V skvalitnení športovísk, ale aj ich vizuálnom zatraktívnení vidíme potenciál na prilákanie mládeže i verejnosti k športu a k aktívnemu tráveniu voľného času. Školské športové areály by sme radi následne, za presne definovaných pravidiel, sprístupnili aj verejnosti,“ uviedol primátor Ján Nosko. Projektový zámer In-

Revitalizácia športového areálu pri ZŠ Spojová

V rámci rekonštrukcie a modernizácie Základnej školy Spojová je plánovaná modernizácia a stavebné úpravy športoviska v areáli školy. Plánovaná je výstavba bežeckého oválu s doskočiskom a vnútorným viacúčelovým ihriskom s mantinelmi. Bežecký ovál je navrhnutý ako trojdráha so šprintovou rovínkou. V pláne je aj realizácia viacúčelového ihriska s umelým povrchom, vrátane športového vybavenia pre hokejbal a floorbal. V priestore medzi bežeckým oválom a objektom školy budú osadené drevené sedačky. „Súčasný stav a situácia športoviska v ZŠ Spojová neumožňuje dostatočné poskytovanie druhov športových aktivít v zodpovedajúcej kvalite a s dostatočnou vybavenosťou. Náklady na modernizáciu existujúceho športového areálu výstavbou nového multifunkčného športoviska sa odhadujú na viac ako 727-tisíc eur s DPH,“ povedal Vladimír Brieda, vedúci Oddelenia implementácie projektov MsÚ v Banskej Bystrici.

Rekonštrukcia futbalového ihriska pri Mestskom mládežníckom štadióne bude stáť približne 1,2 milióna eur

žiaci využívajú, je už značne opotrebovaný a je nutná jeho oprava. V školskom športovom areáli vzniknú dve multifunkčné ihriská, jedno s umelou trávou, atletická rovinka a basketbalové ihrisko,“ povedala Viera Fircová, poverená vedením Oddelenia investičnej výstavby MsÚ v Banskej Bystrici. Multifunkčné ihrisko s umelou trávou bude osadené v južnej časti areálu. Navrhované je na existujúcej hracej ploche tenisového ihriska. Druhé multifunkčné ihrisko s pružnou dopadovou plochou pre akýkoľvek typ športoviska vznikne v blízkosti ihriska s umelou trávou. Okrem futbalu bude využiteľné aj na tenis a volejbal. Na východnej strane areálu vznikne atletická rovinka s dĺžkou 60 m a štyrmi dráhami. Na jej konci bude plocha na skok do diaľky s odrazovou doskou. Športovisko bude dotvárať aj nové basketbalové ihrisko, blízko hlavného vstupu do objektu školy. Celkový rozpočet na modernizáciu športoviska je viac ako 366-tisíc eur s DPH.

Výstavba a obnova ďalších športovísk

Banskobystrické komunity hokejbalistov a skaterov sa po rokoch dočkali kvalitných športovísk. S ich výstavbou začala samospráva vlani v lete, po odkúpení dvoch zanedbaných ihrísk pri Obchodnej akadémii na Tajovského ulici od Banskobystrického samosprávneho kraja. S budovaním skateparku pomáhal i skúsený medzinárodný tím skaterov. Vo vrchnej časti ihrísk je situovaný nový skatepark tvorený z betónových a oceľových prvkov, prekážok s rôznou náročnosťou a skateového bazéna. Slúžiť bude najmä pre amatérskych skaterov, kolobežkárov a inline korčuliarov. Na druhej ploche vzniklo nové hokejbalové ihrisko. Celý areál je napojený na kamerový systém, má bezbariérové vstupy, nové oplatenie, osvetlenie aj potrebný mobiliár. „Voči komunite hokejbalistov a skaterov sme mali veľkú dlh. Aj preto sme

začali hľadať vhodnú lokalitu pre výstavbu nových športovísk. Najst' vhodný pozemok bol dlhé roky najväčší problém, ktorý bránil ich výstavbu. Pre novú lokalitu sme mali dve základné požiadavky. Prvá sa týkala dobrej dostupnosti MHD. Druhá súvisela s tým, aby v blízkosti neboli žiadne bytové domy, nakoľko v minulosti vznikalo pre nevhodné umiestnenie športovísk tohto druhu zbytočné napätie medzi športovcami a obyvateľmi. Som presvedčený, že minimálne hokejbalové ihrisko by mohlo slúžiť počas vyučovania v dopoludňajších hodinách i školám nachádzajúcim sa v okolí,“ uviedol Jakub Gajdošík, prvý zástupca primátora. Mesto získalo na športovisko mimorozpočtové zdroje z Fondu na podporu športu, v hodnote 520-tisíc eur. Celkový rozpočet sa pohyboval na úrovni 742-tisíc eur, verejným obstarávaním sa však podarilo znížiť sumu zhruba na 640-tisíc eur. „Zámerom vybudovania dvoch ihrísk pri Obchodnej akadémii na Tajovského ulici bolo nielen zveľadiť vzhľad územia, ale aj zlepšiť pohybovú aktivitu obyvateľov, hlavne detí a mládeže, a zároveň doplniť možnosti nového športového využitia v meste. Máme záujem podporovať aj amatérsky šport. Som rád, že budujeme športovú infraštruktúru, ktorá je prístupná širokej verejnosti, športovým klubom, základným a stredným školám na území mesta. Teší ma, že sa nám podarilo vybudovať hokejbalové ihrisko a skatepark obnovou existujúcich športových plôch s prístupom vhodným aj pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu a orientácie. Športovisko spĺňa požadované parametre pre organizáciu majstrovských zápasov mládežníckych súťaží organizovaných Slovenskou hokejbalovou úniou, ktorá tento projekt podporila,“ doplnil Martin Majling, druhý zástupca primátora.

Modernizácia druhého ihriska na Mestskom mládežníckom štadióne

Samospráva má v súčasnosti možnosť uchádzať sa o financie z Fondu na podporu športu aj na rekonštrukciu druhého futbalového ihriska v blízkosti Mestského mládežníckeho štadióna, ktoré je zastarané a už dlhé roky neplní svoj účel. V prípade, ak by bola úspešná, v mestskej časti Radvaň-Kráľová by vzniklo ucelené športovisko s existujúcim zázemím, nadväzujúce na už existujúci areál mládežníckeho štadióna. Mestskí poslanci na februárovom zasadnutí mestského zastupiteľstva od-

súhlasili návrh mesta na predloženie žiadosti, ktorou sa samospráva bude uchádzať o mimorozpočtové zdroje. Cieľom je pokračovať v modernizácii športovísk, zlepšiť podmienky na trénovanie futbalistov a rozšíriť možnosti pre organizovanie športových podujatí. „Mestský mládežnícky štadión s potrebným zázemím, umelým trávnikom a tribúnou už niekoľko rokov vychováva mladé futbalové nádeje a stal sa ich druhým domovom. V súčasnosti máme možnosť uchádzať sa o financie aj na rekonštrukciu ihriska nachádzajúceho sa v jeho bezprostrednej blízkosti, ktoré pred rokmi nebolo súčasťou stavebných prác a pre športovú činnosť je v nevyhovujúcom stave. Keďže štadión v Kráľovej využívajú všetky futbalové kluby v meste a evidujeme veľký dopyt po trénovaní detí, mládeže i dospelých, je žiaduce zaoberať sa aj možnosťami získania mimorozpočtových zdrojov, ktoré sa nám núkajú,“ objasňuje primátor Ján Nosko. Projektovú dokumentáciu

Nových ihrísk sa dočkala aj komunita hokejbalistov a skaterov

Foto: MsÚ BB

na revitalizáciu druhého chátrajúceho ihriska si dali vypracovať Záhradnícke a rekreačné služby (ZAaRES) pred dvoma rokmi, zároveň získali právoplatné stavebné povolenie. Futbalové ihrisko sa nachádza pod oporným múrom, ktorý sa zosúva a mohol by kedykoľvek spadnúť. „Keď sme pred pár rokmi prebudovali staré futbalové ihrisko na moderné športovisko, záujem o futbal v našom meste výrazne vzrástol. Využívajú ho stovky športovcov, preto im chceme podmienky na trénovanie ešte skvalitniť. Existujúce zázemie poskytuje možnosti pre viac ako jedno ihrisko, preto chceme hracie plochy rozšíriť a navýšiť tak kapacitu. V prípade, že budeme úspešní, stavebné práce by sa zamerali na rekonštrukciu umelého trávniku a dostavbu oporného múru, obnovu oplatenia, inštaláciu osvetlenia a podobne,“ povedal Ivan Šabo, riaditeľ ZAaRES-u. Celkový rozpočet revitalizácie starého futbalového ihriska sa pohybuje vo výške 1,2 milióna eur. Z Fondu na podporu športu sa mesto uchádza o 860-tisíc eur, spolučasť samosprávy predstavuje približne 370-tisíc eur.

M. Strelec, Z. Marhefková

Foto: archív MsÚ BB

Poslanecké názory

Počas celého roka sa budeme poslankýň a poslancov mesta Banská Bystrica pýtať vždy na dve témy. Prvou bude vyjadrenie k aktuálnej hlavnej téme mesiaca a druhou stanovisko k stabilnej celoročnej téme. Vo februárovom vydaní Radničných novín sme, podľa abecedného poradia, poskytli priestor poslancom: Pavlovi Fil'ovi, Jakubovi Gajdošíkovi a Vladimírovi Ivanovi.

Opýtali sme sa ich: A) Ako hodnotíte zámer mesta investovať do športovej infraštruktúry a revitalizácie školských športových areálov? B) Ako vnímate priority obyvateľiek a obyvateľov vášho volebného obvodu?

Ing. Pavel Fil'

A Myslím, že medzi nami je všeobecný súhlas, že na rozvoj mládeže má šport odveký význam a vplyv. Samozrejme, že hĺbka podpory pre danú vec je záležitosťou priorit a prostriedkov, ktoré sú k dispozícii. Momentálne ide o výhodný projekt, podpora z ktorého uľahčí mestu realizovať prioritu v tomto smere. Všeobecný súhlas je aj o potrebe podporovať paralelne i kultúru, ale rozdiely v názoroch nastávajú vo výške podpory pre jednotlivé oblasti. Je tu aj výrazná odlišnosť v prijímateľovi, lebo šport je viac zameraný na mladých a kultúra na dospelých obyvateľov. Pri hlbšom pohľade však vidíme, že užívanie si športových aktivít má aj vplyv na plnohodnotnejší život dospelých. Naopak, sme dlžní rozvíjať kultúru zameranú na mládež. V minulosti sa toto, od školského veku, prevádzalo cestou základných umeleckých škôl, ktoré by potrebovali možno viacej podporiť.

B Moja úloha v napĺňaní potrieb obyvateľov Sásovej a Rudlovej je špecifická. Vnímam ju, ako riaditeľ školy pod Bánošom, ako možnosť vytvorenia otvorenej malej oddychovej zóny pre miestnych obyvateľov. Chcem sa im poďakovať za bezproblémové využívanie školských priestorov v rámci skutočne otvorenej školy. Dovolím si povedať, že sme v obyvateľoch prebudili úctu a chuť ku tradičným jedlám a remeslám, čo nám umožňuje aj v tejto globalizačnej dobe udržať si vlastnú identitu. V tomto trende chceme, v spolupráci s BBSK, pokračovať. Blízko ku realizácii je projekt rodinnej farmy v horskom prostredí, so sloganom EÚ Z farmy na stôl. Výsledkom by bolo i špeciálne odborné pracovisko vo forme cvičného penziónu s jedlami, pôvodom z farmy. Taktiež by sa zrealizovalo v priestoroch školy príležitostné trhovisko pre obyvateľov sídliska.

Mgr. Jakub Gajdošík

A Naším zámerom je pokračovať v budovaní moderných športových areálov, napríklad pri základných školách, ktoré dopoludnia využívajú žiaci a popoludní verejnosť. Podporujeme tým nielen zdravý životný štýl, ale je to aj dôležitý impulz pre miestnu komunitu, keďže sa tieto areály stali miestom pre stretávanie sa a spoznávanie obyvateľov. Pohľad na zaplnené ihriská, ktoré sme zrekonštruovali v uplynulých rokoch, je jasným dôkazom, že tieto projekty majú veľký význam. Samozrejme sa zameriavame aj na celomestskú športovú infraštruktúru a významné investície sme nasmerovali do rekonštrukcie zimného štadióna a plavárne, výstavby skateparku, hokejbalového ihriska či mestského futbalového mládežníckeho štadióna, kde v súčasnosti plánujeme dobudovať ďalšie tréningové ihrisko. Dôležité je pripomenúť, že väčšinu týchto investícií sme mohli zrealizovať vďaka získaným dotáciám, o ktoré sa aj v oblasti športu aktívne uchádzame. Vďaka tomu sme v rozpočte mesta ušetrili viac ako osem miliónov eur, ktoré sa nám podarilo na tieto projekty získať z mimorozpočtových zdrojov.

B Ako poslanec za mestskú časť Rudlová – Sásová sa na mňa obyvatelia obracajú najmä s podnetmi týkajúcimi sa stavu chodníkov, parkovania a verejných priestorov. Veľmi ma teší, že práve do týchto oblastí budú v roku 2025 smerovať tie najväčšie investície. Hneď na jar začíname s rozsiahlou rekonštrukciou chodníkov na Rudohorskej, Tatranskej, Starohorskej a Sitnianskej ulici, vrátane príľahlých schodísk. Aktuálne sme dokončili projektovú dokumentáciu na obnovu chodníkov na Ďumbierskej ulici a výstavbu nového chodníka v Rudlovej. Komplexnou rekonštrukciou prejde aj štvorprúdovka na Rudohorskej ulici, kde pribudne bezpečný priestor pre cyklistov a obnovy sa dočká aj Pieninská ulica. V týchto dňoch sme získali právoplatné stavebné povolenie na veľké parkovisko, za bytovkami na Tatranskej, ktoré by sme chceli začať stavať už tento rok. Osobne sa veľmi teším na pripravovaný projekt revitalizácie Jelšového hájika, ako aj celej lokality nad ním, vrátane športovísk a chodníkov na Krivánskej, Magurskej a Kráľovohoľskej ulici.

Ing. Vladimír Ivan

A Investícia do športovej infraštruktúry a revitalizácia školských športových areálov je pre mesto aktom kultivácie ducha. Nejde len o budovanie ihrísk, ale o vytváranie priestoru pre rozvoj ľudského potenciálu. „V zdravom tele zdravý duch,“ hovorí staré príslovie, a šport je jedným z najúčinnějších nástrojov, ako túto harmóniu dosiahnuť. Šport formuje charakter, učí deti tímovej práci, disciplíne a odhodlaniu. Je to priestor, kde sa učia prekonávať prekážky a niesť zodpovednosť za svoje činy. Revitalizácia školských areálov je preto investíciou do budúcej generácie, ktorá bude nielen fyzicky zdatná, ale aj morálne silná. Investícia do športu je zároveň investíciou do komunity. Športové areály sú miestom, kde sa stretávajú ľudia rôznych vekových kategórií a sociálnych vrstiev. Je to priestor pre budovanie sociálnych väzieb a posilňovanie pocitu spolupatričnosti. Mesto, ktoré dbá o športovú infraštruktúru, vysiela signál, že mu záleží na svojich obyvateľoch. Chápme, že šport nie je len zábava, ale aj dôležitý faktor zdravého a harmonického života. Preto zámer mesta investovať do športovej infraštruktúry vnímam veľmi pozitívne.

B Ako najväčší problém vnímam riešenie technického a investičného dlhu do údržby komunikácií, ktorý je veľmi vypuklý po celom meste, a preto k nemu pristupujem s potrebnou vážnosťou. V rámci tejto priority sa plánujú veľké finančné investície do budovania združených chodníkov pre peších a cyklistov, kde sa zrekonštruujú chodníky na Internátnej, Okružnej, Družby, Tulskej, Moskovskej, Oremburskej a Mládežníckej ulici. Ďalšou významnou investíciou je plánovaná rekonštrukcia mosta na Mládežníckej ulici a cestnej komunikácie od otočky autobusov na Mládežníckej cez Okružnú až po Úsvit. Okrem komunikácií sa plánujú vynaložiť finančné prostriedky do revitalizácie škôl a ich areálov na Moskovskej a Spojovej ulici. Za najväčšie pozitívum považujem a plne podporujem zapájanie aktívnych obyvateľov do diania na sídlisku, čoho dôkazom sú úspešné projekty v participatívnom rozpočte.

Pripravujeme obnovu Základnej umeleckej školy Jána Cikkera

Po rozsiahlej rekonštrukcii viacerých materských škôl v minulých rokoch, sa samospráva aktuálne zamerala aj na projekty rozsiahlej revitalizácie základných škôl, ktorých zriaďovateľom je mesto. Zámerom je znížiť energetickú náročnosť starších budov a dosiahnuť významné prevádzkové úspory. Cieľom je zateplenie budov, striech, výmena okien, dverí, inštalácia novej vzduchotechniky a osvetlenia. Čiastočnou rekonštrukciou prešiel v minulosti aj objekt Základnej umeleckej školy (ZUŠ) Jána Cikkera. Vynovená bola historická fasáda, vymenená strecha a časť okien. V obnove národnej kultúrnej pamiatky, ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, bude mesto pokračovať aj v tomto roku.

Budovu ZUŠ-ky pred 93 rokmi navrhol František Eduard Bednárík. Dvojpodlažný objekt s dispozičným dvojtraktom a pôdorysom v tvare písmena L, postavili v roku 1934. V súčasnosti sa navrhované stavebné úpravy týkajú aj opravy fasád zo strany Kapitulskej ulice a Ulice F. Švantnera. Zároveň dôjde k modernizácii osvetlenia a k debarierizácii priestorov, aby ich mohli využívať aj osoby so zníženou pohyblivosťou alebo zdravotným postihnutím. „Celý objekt ZUŠ-ky, vrátane podláh, nebol doteraz zateplený a budova má stále časť pôvodných okien. Aj preto sme sa rozhodli obnoviť túto historickú budovu a skvalitniť vnútorné priestory pre deti a pedagógov tejto vzdelávacej inštitúcie v našom meste,“ povedal primátor Ján Nosko.

Modernizácia celého objektu

Súčasťou navrhovanej rekonštrukcie je úprava vonkajších povrchov obvodových stien zo strany dvora a novej omietky od Kapitulskej ulice. Nahradia ich omietky totožnej štruktúry a farebnosti ako sú už na zrealizovanej čelnej fasáde. Okná zo strany Štefánikovho nábrežia a Kapitulskej ulice budú nahradené tvarovými a materiálovými kópiami pôvodných drevených okien. Na najvyššom podlaží budú zateplené stropy v celej časti podkrovia budovy. „Zlepšenie tepelno-energetických vlastností objektu dosiahneme zateplením strešného pláštia, výmenou okien a modernizáciou osvetlenia. Celková investícia na opravu je viac ako dva milióny eur s DPH, ktoré plánujeme získať z európskych zdrojov. Predpokladaný začiatok rekonštrukčných prác je v letných mesiacoch,“ skonštatoval Vladimír Brieda, vedúci Oddelenia

Foto: F. Lovík

implementácie projektov MsÚ v Banskej Bystrici.

V budove inštalujeme moderné technológie

Ústredné teplovodné vykurovanie nahradia panelové telesá. Vykurovací voda bude ohrievaná v dvoch tepelných čerpadlách a v dvoch plynových kotloch. Vonkajšie jednotky tepelných čerpadiel budú umiestnené v prístrešku, ktorý sa vybuduje na dvore ZUŠ-ky. V priestoroch objektu budú osadené snímače teploty a CO₂. „V rámci modernizácie zdroja tepla bude inštalovaná nová kotolňa, pracujúca na princípe spolupráce dvoch zdrojov tepla. Nosným prvkom bude tepelné čerpadlo a doplnkovým zdrojom bude kondenzačný plynový kotol, čo zabezpečí komfortnú prevádzku zdroja s optimalizáciou chodu tepelných zdrojov,“ poznamenal Ivan Drgoňa, energetik mesta z oddelenia inovatívnych riešení a adaptácie na zmenu klímy.

Debarierizácia priestorov

V objekte umiestneno v Pamiatkovej rezervácii Banská Bystrica budú inštalované LED-kové svietidlá, ako aj

Foto: ZUŠ J. Cikkera

vertikálne žalúzie, ktoré skvalitnia vnútorné prostredie budovy. Počíta sa tiež s debarierizačnými opatreniami. Tie sa budú týkať vstupných dverí a priestorov, chodieb v budove, bezbariérových toaliet a učební. Súčasťou projektu sú aj zelené riešenia spočívajúce vo vodozádržných opatreniach a výsadbe zelene vo vnútrobloku ZUŠ-ky. „Verím, že obnovou budova základnej umeleckej školy opeknie a zníži sa jej energetická náročnosť. Pri návrhu opatrení sme brali do úvahy výsledky energetických a ekonomických výpočtov, ale aj prevádzkové parametre budovy, jej spôsoby a časy využívania. Objekt pôsobí ako samostatný architektonický celok a jeho rekonštrukciou sa dosiahne pozitívna zmena vzhľadu budovy, ako aj jej okolia. Som presvedčený, že vďaka rekonštrukcii sa nám v ZUŠ-ke podarí vytvoriť pre žiakov a pedagógov pekný, moderný a bezpečný priestor,“ dodal Jakub Gajdošík, prvý zástupca primátora.

M. Strelec

Foto: MsÚ BB

Novinky z februárového mestského zastupiteľstva

Mestskí poslanci vyslali jasný signál o tom, aký je postoj mesta Banská Bystrica k zahraničnopolitickej orientácii Slovenska a jeho ukotveniu v euroatlantických štruktúrach. Jednomyseľne schválili uznesenie, ktorým vyjadrili podporu demokratickým hodnotám, princípom právneho štátu a medzinárodným záväzkom SR vyplývajúcim z jej členstva v Európskej únii a NATO. Tieto hodnoty považujú za základ stability, bezpečnosti a prosperity štátu a mesta. Mestské zastupiteľstvo rokovalo, okrem iného, aj o trhových poriadkoch na území mesta, o poskytovaní dotácií, o návratnej finančnej výpomoci pre Podnik medzitru práce, n. o., r. s. p., či o ustanovení názvov ulíc v Banskej Bystrici.

„Mestské zastupiteľstvo odmieta akékoľvek snahy o spochybňovanie zahraničnopolitickej, hodnotovej a bezpečnostnej orientácie SR, pretože zotrvanie v európskych integračných a transatlantických bezpečnostných štruktúrach je nevyhnutným predpokladom pre budúcnosť a rozvoj našej krajiny,“ zhodli sa poslanci v uznesení, ktorého predkladateľom bol Branislav Kováčik, predseda komisie pre cestovný ruch a medzinárodné vzťahy, dekan Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici.

Foto: MašÚ BB

V meste pribudnú nové názvy ulíc

Na mestskom zastupiteľstve poslanci prijali VZN o ustanovení názvov ulíc v Banskej Bystrici. Ide o lokality: IBV Moskovská III., Pršianska terasa (bývalé sklady vojska), Suchý vrch, Borovicový háj a Jesenský vršok. V časti IBV Moskovská ulica III. pribudne Lariská ulica. Pršianska terasa sa rozšíri o Cínovú, Grafitovú a Dolomitovú ulicu. V časti Suchý vrch pribudne Ulica Pod Flosom. Lokalita Borovicový háj sa rozrastie o Zoborskú, Tribečskú a Žiarsku ulicu. V časti Jesenský vršok – Kačica od marca 2025 nájdete novú Ulicu Paľa Bielika. O jej názve rozhodli obyvatelia mesta v hlasovaní od 3. do 15. októbra 2024. Z celkového počtu 853 hlasujúcich získala 442 hlasov práve Ulica Paľa Bielika. Ďalšou, ktorá pribudne v lokalite Jesenský vršok – Kačica, je Ulica Oty Plávkovej.

Prerozdelenie dotácií

Po dvojročnom období utlmenia poskytovania dotácií, poslanci schválili novelu VZN o poskytovaní dotácií z mestského rozpočtu. Organizácie a kluby pôsobiace v meste pod Úrpínom sa môžu znova uchádzať o finančnú podporu na realizáciu svojich aktivít v kultúre, športe, sociálnej a ďalších oblastiach. Súčasne s novelou mestské zastupiteľstvo schválilo návrh predbežného prerozdelenia dotácií. Celkovo bolo rozdelených 300-tisíc eur. Po nadobudnutí právoplatnosti VZN bude možné požiadať o dotáciu podľa nových pravidiel do 15. marca tohto roka, pri-

čom príslušné komisie budú prihliadať aj na žiadosti doručené do konca októbra 2024. Komisie mestského zastupiteľstva následne rozhodnú o pridelení dotácií konkrétnym subjektom do 9. apríla 2025.

Dotácie podľa prerozdelenia do jednotlivých komisií	Návrh prerozdelenia v eurách
Dotácie do športu	220 000
Dotácie do kultúry	35 000
Dotácie do pamätihodností	20 000
Dotácie do sociálnej oblasti	10 000
Dotácie do cestovného ruchu	7 000
Dotácie do školstva – mládežnícke aktivity	5 000
Dotácie do životného prostredia	3 000
Dotácie do ekologickej dopravy	3 000
Súčet	300 000

Poskytnutie finančnej pomoci

Mestské zastupiteľstvo schválilo návratnú finančnú výpomoc na tento rok pre Podnik medzitru práce, n.o., r. s. p. Samospráva poskytne podniku, ktorého je zriaďovateľom, sumu 50-tisíc eur s termínom vrátenia do 31. decembra 2025. Dôvodom je preklopenie časového obdobia, po ktorom bude subjekt môcť fakturovať za prvé poskytnuté služby v novej sezóne. Tie súvisia hlavne s údržbou verejných priestorov a komunikácií. Začiatok roka je pre podnik z hľadiska poskytovania služieb v útlme. Záujem o ne sa začína až v jarnom období. V tomto roku Podnik me-

dzitru práce predpokladá príjem z vlastnej činnosti vo výške 345-tisíc eur. Okruh služieb a zákazníkov sa v tomto roku nemení. Podnik predpokladá udržanie vytvorených pracovných miest a v nadchádzajúcej jarnej a letnej sezóne bude opäť prijímať nových ľudí. Mesačné náklady na mzdy, odvody do Sociálnej poisťovne a do zdravotnej poisťovne, dane, príspevky na stravovanie, obstaranie techniky a pracovného náradia sú odhadované na úrovni približne 60-tisíc eur.

Ukončenie dobrovoľnej zbierky pre Sumy

V polovici marca 2022 mestské zastupiteľstvo vyhlásilo dobrovoľnú zvierku za účelom humanitárnej pomoci partnerskému mestu Sumy v súvislosti s agresiou Ruskej federá-

cie voči Ukrajine. Banskobystrickí poslanci teraz rozhodli o ukončení dobrovoľnej zbierky a o poskytnutí výťažku získaného z nej vo forme vecného daru, na základe požiadaviek predstaviteľov mesta Sumy. Tí požiadali o zakúpenie a dodanie humanitárneho materiálu, ktorý akútne potrebujú pre zabezpečenie bežných potrieb obyvateľstva mesta. Do ukončenia zbierky sa podarilo vyzbierať vyše 5 700 eur. Ukrajinské mesto už viac ako tri roky čelí ruskej agresii, čo spôsobuje značné škody na životoch a majetku jeho obyvateľov, ako i na majetku mesta.

M. Strelec

Po dohode mesta s Rooseveltovou nemocnicou bude parkovné v jej okolí výrazne nižšie

V súvislosti s projektom výstavby novej Rooseveltovej nemocnice zrealizovalo mesto už v minulom roku rekonštrukciu hlavného parkoviska na Námestí L. Svobodu, ktoré odborníci navrhli zaradiť do zóny regulovaného parkovania z dôvodu zvýšenia bezpečnosti. Ide o jedno z mnohých plánovaných opatrení, ktorých cieľom je vytlačiť dlhodobo stojace automobily z parkovísk v okolí nemocnice a zlepšiť tak dopravnú situáciu v tejto lokalite počas výrazného stavebného ruchu. Poslanci na 15. zasadnutí mestského zastupiteľstva rozhodli o zmene VZN a úprave ceny parkovacieho lístka v okolí nemocnice na výrazne nižšiu sumu oproti pôvodne plánovanému zámeru. Od 1. marca 2025 tak zaplatia motoristi za hodinu parkovania pri Rooseveltovej nemocnici parkovné jedno euro, za celý deň pôjde o dve eurá.

Rooseveltova nemocnica si spolu so samosprávou uvedomujú, že výstavba novej nemocnice má veľký vplyv aj na dopravu. Práve preto pripravili odborníci sériu opatrení, ktoré majú pomôcť zvládnuť a zlepšiť dopravnú situáciu počas realizácie najväčšieho projektu v histórii mesta. „Samospráva zo všetkých navrhnutých opatrení zrealizovala vo svojej réžii rekonštrukciu hlavného parkoviska, ktoré má vo svojej správe. Keďže účinnosť VZN bola v minulom roku posunutá, parkovisko bude spolu s okolitými parkovacími miestami po prvý raz spadať do zóny spoplatneného parkovania od 1. marca. Zároveň sme vyhovelí požiadavkám nemocnice a znížili sme poplatok za parkovanie za celý deň zo šesť na dve eurá, čo odsúhlasili na zasadnutí mestského zastupiteľstva aj poslanci. Naším cieľom je urobiť poriadok s parkujúcimi vozidlami vzhľadom na to, že ho často využívali dlhodobo stojace vozidlá alebo študenti okolitých škôl, čím obmedzovali parkovacie možnosti zamestnancov a návštevníkov Rooseveltovej nemocnice,“ hovorí Jakub Gajdošík, prvý zástupca primátora.

Na prepravu do nemocnice možno využiť MHD

Regulácia parkovania a spoplatnenie parkovacích plôch má okrem zvýšenia bezpečnosti pri prejazde záchranných zložiek aj motivovať ľudí, ktorým to zdravotný stav umožňuje, aby využili na prepravu do nemocnice spoje

MHD, prípadne zaparkovali svoje vozidlá na niektorom z bezplatných parkovísk v meste. „Začiatok prevádzky spoplatneného parkovania sme navrhli na základe koordinácie projektovej a stavebnej činnosti pri výstavbe novej nemocnice, ktorá si vyžadovala okrem iného aj stavebné zásahy do miestnych ciest v okolí nemocnice. Uvedené skutočnosti mali dopad i na vypracovanie a schvaľovací proces nového dopravného projektu súvisiaceho s organizáciou statickej dopravy v danej lokalite a zavedenie parkovacej zóny na Námestí Ludvika Svobodu,“ objasňuje Martin Snopko z oddelenia údržby miestnych komunikácií a inžinierskych sietí.

Nižšia cena za parkovné

Samospráva sa spolu s vedením Rooseveltovej nemocnice dohodla na symbolickej cenovej politike, ktorá spočíva v poplatku jedno euro za hodinové parkovanie a dve eurá za využi-

tie parkoviska počas celého dňa. Krátkodobé parkovné bude možné od začiatku marca uhradiť v hotovosti, bezkontaktnou platbou kartou, platbou cez SMS parking alebo prostredníctvom mestskej aplikácie data-mesta.sk. „Ostatné opatrenia, ktorých zavedenie je v réžii našej nemocnice, plánujeme realizovať s príchodom jarných mesiacov, nakoľko terajšie poveternostné podmienky nám to neumožňujú. Pristúpime v zmysle už schváleného projektu k vytvoreniu bus pruhov, sfunkčneniu záchytných parkovísk v okolí veľkých nákupných centier na vstupoch do Banskej Bystrice. Po dohovore s kompetentnými zástupcami mesta a dopravcu už máme pripravenú zmenu grafikonu MHD, teda dlho očakávané zvýšenie frekvencie autobusov a trolejbusov. Všetky navrhované opatrenia tvoria jeden celok a sú vzájomne prepojené. Preto verím, že budú pridanou hodnotou nielen pre doprav-

ný uzol nemocnice,“ dopĺňa Mária Lapuníková, riaditeľka Rooseveltovej nemocnice. Zdravotnícke zariadenie súčasne buduje vo svojom areáli aj ďalšie dočasné odstavňé miesta pre svojich zamestnancov. Po dostavbe novej nemocnice by malo byť priamo v areáli k dispozícii viac ako 1 000 parkovacích miest. Zraniteľné osoby, pacienti s pohybovými ťažkosťami majú parkovanie v blízkosti nemocnice zabezpečené.

Z. Marhefková

Mesto vlani na jeseň zrekonštruovalo hlavné parkovisko nad nemocnicou

Fotografie: T. Pastorek

Situácia s množstvom zrážok sa líši z roka na rok

Na Slovensku čoraz častejšie počujeme o deficite zrážok. Aj Banská Bystrica sa radí medzi lokality, ktoré hlavne v jarňých a letných mesiacoch trpia suchom. Nedostatok zrážok i v tak zdanlivo neďôležitom ročnom období akým je zima, sa môže výrazne negatívne podpísať na stave prírody. Aj počas tohtoročných zimných mesiacov chýbajú zásoby snehu, ktoré by sa na jar topili a postupne prinášali vlahu do pôdy. O téme sme sa rozprávali s hydrologičkou Kateřinou Hruškovou z Regionálneho pracoviska Slovenského hydrometeorologického ústavu Banská Bystrica.

■ Nedostatok zrážok je v ostatných rokoch pomerne viditeľný, čo určite nie je dobrou správou. Aké faktory sa podpisujú pod tento stav?

V našich geografických podmienkach je to jednoznačne človekom podmienená klimatická zmena. Najviac viditeľným prejavom prebiehajúcej zmeny klímy je pozorovaný rastúci trend teploty vzduchu, na Slovensku badateľný najmä od začiatku 90. rokov 20. storočia. Kľúčovým problémom strednej Európy, vrátane Slovenska, je významná zmena časového a priestorového rozloženia atmosférických zrážok a snehovej pokrývky. V teplom polroku sa atmosférické zrážky častejšie vyskytujú v podobe intenzívnych príválových lejakov a v chladnom polroku čoraz častejšie v tekutej forme. Významne sa zvyšuje hlavne intenzita krátkodobého dažďa, čo súvisí s častejším výskytom rýchlych a intenzívnych búrok. Naopak, zriedkavejšie sa vyskytujú dlhotrvajúce, zväčša rovnomerne rozložené atmosférické zrážky. V nížinách a stredných horských polohách sa výrazne mení rozdelenie snehovej pokrývky v čase, pričom významne klesá počet dní so snežením a celkové trvanie snehovej pokrývky.

■ Ako sa na podobe nedostatku či už dažďových, alebo snehových zrážok podpísali minulé roky?

Situácia s množstvom zrážok sa líši z roka na rok. Ako hydroológ pracujem s členením krajiny na povodia. Ak sa pozrieme na povodie Hrona, ktoré je úzko späté s Banskou Bystri-

cou, zistíme, že napríklad za posledných päť rokov len v roku 2022 bol zaznamenaný významný nedostatok zrážok. Ostatné roky, pokiaľ ide o množstvo zrážok, boli v povodí zrážkovo normálne až nadnormálne. Počas jednotlivých rokov však zrážky neboli rozdelené rovnomerne, ale vyskytovali sa mesiace s výrazným nadbytkom, ako v máji 2021, či na prelome rokov 2023 a 2024, alebo deficitom zrážok, povedzme leto 2022, poprípade v závere roka 2024. Rovnako to platí aj pre ich rozdelenie v priestore. Sú lokality, kde spadlo počas roka viacej zrážok, a lokality, kde bolo zrážok menej. Problémom nie je až tak množstvo zrážok, ale skôr ich rozdelenie v priestore a čase, teda častejší výskyt extrémov, ako napríklad dlhšie periódy bez zrážok či krátke príválové lejaky, kedy za krátke čas spadne a z krajiny odtече veľké množstvo zrážok. V posledných rokoch sa často stretávame aj s ďalším fenoménom, ktorý ide na vrub prebiehajúcej klimatickej zmeny, a to sú nadpriemerne teplé zimné mesiace. Ak je zima bohatá na zrážky, tie sa potom vyskytujú prevažne v kvapalnej forme a neakumulujú sa v snehovej pokrývke. Iba ak v najvyšších horských polohách. Kvapalné zrážky odtekajú z krajiny a pri dostatočnom množstve môžu v podhorských oblastiach aj v zimných mesiacoch vytvárať nebezpečné povodňové situácie.

Meranie výšky snehovej pokrývky

Foto: J. Pekná

V jarňých mesiacoch potom chýba v krajine voda, ktorá by sa uvoľňovala z topiacich sa snehových zásob.

■ Koľko litrov vody chýba v priemere na jeden meter štvorcový? Ako je na tom Banská Bystrica?

SHMÚ na svojom webe prevádzkuje monitoring sucha, kde môžeme nájsť aktuálnu informáciu o stave meteorologického, hydrologického a pôdneho sucha.

Nakoľko ani január nám veľa zrážok v Banskej Bystrici nedoprial, ich deficit za predchádzajúcich 90 dní, od polovice novembra do 9. februára, dosiahol hodnotu mínus 111 mm v porovnaní s dlhodobým priemerom z rokov 1991 až 2020. Nedostatok zrážok pozorujeme v celej krajine, avšak práve v meste pod Urpínom je momentálne najvyšší zo všetkých hodnotených lokalít. Chýbajúce zrážky sa odzrkadľujú aj v množstve snehu naakumulovaného v horských oblastiach. V snehovom spravodajstve na www.shmu.sk už 20 rokov pravidelne v zimných mesiacoch, raz týždenne, zverejňujeme vypočítané zásoby vody v snehovej pokrývke. Stav k 10. februáru nám ukázal, že snehové zásoby v povodí Hrona po Banskú Bystricu sa blížila k svojmu 20-ročnému minimu platnému pre tento dátum.

M. Strelec

Banská Bystrica privíta tohtoročnú jar s Gardeniádou

Prečo práve mesto pod Urpínom? Banská Bystrica ponúka ideálnu kombináciu histórie, prírody a aktívneho životného štýlu, čo z nej robí ideálne miesto pre festival Gardeniáda 2025. Jej poloha priláka návštevníkov nielen z blízkeho okolia, ale i z okolitých regiónov, ktorí doteraz smerovali za podobnými podujatiami do Bratislavy či do Trenčína. Banská Bystrica sa aktívne zameriava na rozvoj zelených plôch a vytváranie harmonického prostredia pre svojich obyvateľov. Krásne parky a záhrady sú toho dôkazom. Gardeniáda nadväzuje na túto víziu. Náv-

števníkom prinesie štyri dni plné inšpirácie, zábavy a vzdelávania v oblasti záhradníctva, kvetinarstva, včelárstva a ďalších hobby aktivít. Festival zapojí obyvateľov mesta aj regiónu do aktivít a ukáže, ako efektívne je možné

kombinovať moderný život so zveľaďovaním blízkeho okolia. Významnú úlohu v organizácii festivalu zohráva aj podpora mesta, vďaka ktorému sa podujatie stane centrom záujmu pre milovníkov prírody a kreativity z celej

krajiny. Priestor pod Pamätníkom SNP a Námestím slobody, kde sa história stretáva so súčasnosťou, dodá festivalu jedinečnú atmosféru. Gardeniáda sa uskutoční od 3. do 6. apríla tohto roka. Všetky informácie nájdete na www.gardeniada.sk.

H. Štoksa

Foto: archív Gardeniáda

Do mestských lesov zavítala návšteva z Ugandy

Tento rok oslávia Mestské lesy Banská Bystrica, s. r. o., 30. výročie založenia spoločnosti. Za uvedené obdobie si vybudovali vysoký imidž nielen u širokej verejnosti, ale aj u odborných a vedeckých inštitúcií. Územie mestských lesov sa preto často stáva miestom výučby žiakov základných škôl, ako aj študentov stredných škôl a univerzít.

Pre inšpiráciu chodia do našich lesov na odborné exkurzie aj odborníci zo zahraničia. Zaujímajú sa hlavne o trvalo udržateľné a prírode blízke spôsoby hospodárenia, ale i o ekonomické výsledky, prácu s verejnosťou, starostlivosť o kultúrnu pamiatku, ktorou je vodný žľab v Rakytove a aktivity v oblasti lesnej pedagogiky. Posledné roky napríklad privítali mestské lesy odbornú exkurziu vlastníkov lesov z Lotyšska, lesníkov z Poľska, ale aj z partnerského mesta Hradec Králové. Odbornú výučbu absolvovali minulý rok u nás študenti lesníctva a medzinárodného lesníctva Vysoké školy obnoviteľných zdrojov v nemeckom Eberswalde (HNEE), Spolková krajina Bradenbursko. Jedna z najväčších návštev minulý rok bola z Kabale, Univerzity v Ugande pod vedením Wilsona Bamwerinde, dekana

Fakulty poľnohospodárskych a prírodných vied a Adonia Bintooru, učiteľa a bývalého zamestnanca štátnej ochrany prírody a riaditeľa národného parku v Ugande. Zaujímali sa hlavne o pestovanie lesov v extrémnych svahoch, kde plnia protieróznú funkciu, nakoľko erózia pôdy a následné záplavy sú jeden z najväčších problémov Ugandy.

Banskobystrické mestské lesy majú bohaté skúsenosti s eróziou pôdy, pretože tá bola v minulosti napríklad príčinou záplav v mestskej časti Podlavice. Až náročným zalesnením Podlavických výmoľov, pred viac ako sto rokmi, sa záplavám zabránilo. Aj v súčasnosti má približne 25 percent našich lesov prvoradú funkciu protieróznú. Africká delegácia sa však zaujímala aj o výrobu syrov a mliečnych výrobkov. V Ugande je rozšírený chov kôz a oviec, výroba syrov však v tejto krajine nie je bežná. Preto by hostia z Ugandy, podľa vzoru Slovenska, chceli učiť miestnych obyvateľov vyrábať a údiť syry, oštiepky i syrové korbáčiky. Obidve strany sa dohodli na ďalšej vzájomnej spolupráci, ktorá môže byť do budúcnosti veľmi zaujímavá a prospešná.

J. Jankov, Mestské lesy BB

Foto: archív Mestské lesy BB

Aj vykurovanie vplýva na kvalitu ovzdušia

Na kvalitu ovzdušia v meste má vplyv viacero faktorov, ako sú najmä doprava, priemyselná výroba, stavebné a búracie práce, ale aj mimoregionálne zdroje. V zimnom období na ňu významne vplýva spôsob vykurovania našich domácností a prevádzkových priestorov. Aj keď v Banskej Bystrici výrazne prevyšuje kúrenie plynom nad kúrením tuhým palivom, v niektorých častiach mesta, najmä so zástavbou rodinných domov a bez plynifikácie, dominujú ako primárne zdroje vykurovania kotly a krby na tuhé palivo, a to hlavne drevo a drevené pelety. Krby sa nachádzajú aj v novostavbách rodinných domov s modernými bezemisnými systémami, ale už len ako doplnkové zdroje tepla a domácej pohody, ktoré majú síce menší vplyv, no správne kúrenie a povinnosti prevádzkovateľov zdrojov sa dotýkajú aj ich. Ak ste obyvateľ, ktorý kúri kotlom alebo krbom na drevo (lokálne kúrenisko), potom je potrebné dodržiavať základy a povinnosti v zmysle § 32 a § 35 zákona č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia.

Foto: Pevels.com

Správnym vykurovaním a prevádzkou kotla prispievame ku zvýšeniu kvality ovzdušia, šetríme finančné prostriedky a chránime zdravie, ako i životné prostredie. Najvhodnejším spôsobom ochrany ovzdušia je zavádzanie bezemisných systémov vykurovania, ako sú tepelné čerpadlá, solárne systémy a znižovanie závislosti na fosílnych energonosičoch, ktorých dostupnosť klesá a cena rastie.

Oddelenie životného prostredia, MsÚ BB

Zásady správneho kúrenia

- Používať vhodné a kvalitné palivo (1 – 2 roky presušené drevo, optimálna vlhkosť 20, max. 25 percent)
- Pravidelná starostlivosť o zariadenia – čistenie kotla, krbu, kachlí a komína
- Výmena starého vykurovacieho telesa za moderné „ekodizajnové“ a efektívne zariadenie
- Dbáť na efektívnosť kúrenia (správne nastavenie regulačných klapiek – oheň „nedusiť“, udržiavať teplotu spalín medzi 150 – 250 °C)
- V žiadnom prípade nespaľovať odpad, najmä plastový
- Zamedziť tepelným stratám: správne vetranie, starý dom (objekt) zatepleť

Mestské divadlo - Divadlo z Pasáže oslávi tri desaťročia na scéne

Na začiatku bola rozprávka, príbeh o tom, ako pár ľudí s postihnutím dostalo šancu ukázať, čo v nich naozaj je. Javisko, biele plátno a na ňom modrý obláčik. Z reproduktora znie pieseň: „Bol jeden Popolvár a ten mal veľký dar, vedel sa smiať, vedel sa hrať. Chcel draka poraziť a nad zlom zvíťaziť.“ Pred scénou stoja prví herci s mentálnym postihnutím, ktorí našli odvahu postaviť sa na javisko. Osem statočných: Peter Hudec, Beáta Poláková, Ľubica Tureková, Ivan Blaško, Ľubica Žilková, Ivan Chmelko, Peter Vaculčíak a Miriam Kujanová. Takto sa začínalo prvé predstavenie Divadla z Pasáže hrou O Popolvárovi ako ho nepoznáte. Odvtedy sme všetci v divadle porazili drakov, zvíťazili, ale občas i prehrali nad zlom, nezabudli sa smiať, ale naučili sme sa aj plakať a stále chceme hrať.

Od svojho vzniku v roku 1995 sme našťudovali 34 inscenácií, natočili celovečerný hraný film Z denníka jedného vagóna, päť televíznych dokumentov, zorganizovali šesť ročníkov medzinárodného bienáleho divadelného festivalu Arteterapia, zúčastnili sme sa na medzinárodných festivaloch, divadelných prehliadkach a workshopoch v Dánsku, Fínsku, Litve, Lotyšsku, Nemecku, Portugalsku, Francúzsku, Španielsku, Veľkej Británii, Slovinsku, Poľsku a Maďarsku. V roku 2009 sme absolvovali turné po USA. V roku 2011 sme vytvorili inscenáciu Cudzinec/Stranger v divadle Jump-Start Performance Co. v San Antóniu. Realizovali sme aj päť celoslovenských turné, v rámci ktorých sme navštívili vyše 55 miest. Časom sme našu umeleckú prácu rozšírili aj o vzdelávanie detí a mládeže.

Divadlo s množstvom ocenení

Vďaka kvalitným produkciam sa pravidelne zúčastňujeme na prestížnych Slovenských divadelných festivaloch. Stali sme sa súčasťou profesionálneho divadelného sveta. Získali sme viacero ocenení doma i v zahraničí, napríklad Cenu euroobčana (ako prvá nezisková organizácia zo Slovenska) od prezidenta Európskeho parlamentu Hansa-Gerta Pöttingera. Naši herci sa stali plnohodnotnými členmi divadelného súboru. Sú to herci, ktorí dennodenne na sebe pracujú, či na lekciách v rámci umeleckého vzdelávania alebo na javisku pri príprave nových inscenácií. A nielen to. Myslíme si, že vďaka ich nesmiernemu úsiliu pomáhajú meniť postavenie ľudí s postihnutím v spoločnosti. Aj napriek tomu však herci ako ľudia s mentálnym postihnutím nemajú rovnocenné postavenie. Spoločnosť sa stále rozdeľuje na my a oni. Hľadajú sa korektné pomenovania, dohadujeme sa, či sú to ľudia so špecifickými potrebami, alebo zdravotným znevýhodnením. Ale niekedy sa zabúda na podstatu, že sú to ľudia, ktorí majú svoje práva i povinnosti, aj keď niektoré situácie riešia iným spôsobom. Pozrite sa pri čítaní tohto článku na ľudí okolo seba, na svojich blízkych, priateľov, rodinu, deti. Každý z nich je iný, osobitý. Odlišuje sa svojím temperamentom, prístupom k životu. Nieкто má rád horkú

čokoládu, iný by ju nedal ani za nič do úst. Spája nás ľudskosť, naša omylnosť, zraniteľnosť, krehkosť. Tak prečo stále nedokážeme prijať inakosť? Prečo máme potrebu obliekať si uniformu normality a bojujeme s inakosťou, ktorá nemá negatívny vplyv na náš život a je skôr obohatením? Položme si tieto otázky a hľadáme na ne odpovede. Každý vo svojom vnútri. Hľadáme cesty vzájomného pochopenia a nestavajme bariéry, lebo v konečnom dôsledku sa stávame ich väzňami my sami. Nedovoľme aby drak netolerance opäť naberal silu. Vychádza zo svojej zatuchnutej jaskyne a začína chrliť oheň, ktorý požiera tolerantnosť, otvorenosť, pochopenie, rešpekt. Avšak nezabúdajme na to, že tento oheň ničí všetko bez výnimky.

Tvoríme spolu a otvorene

Je mi veľmi ľúto, že sme sa ocitli v dobe, kedy je aj umenie v ohrození. Kedy malá skupinka ľudí bez skúseností a vedomostí rozhoduje, čo je a čo už nie je umenie. Toto je článok, ktorý mal byť oslavou neuveriteľného zázraku. Oslavou zrodu a života jedinečného divadla, ktoré nadľudským výkonom bojovalo o svoje miesto na zemi. V súčasnosti však pocity hrdosti a šťastia zatienuje úzkosť a obavy nad vývojom situácie nielen v umeleckej oblasti. Nedovoľme ničť niečo tak dôležité a krehké

ako je tvorba. Týka sa to nás všetkých. Prosím navštevujte galérie, múzeá, divadlá, koncerty, podporte tak umelcov, ktorí sa nachádzajú v náročnej situácii. Pre tento rok sme si v divadle dali heslo „Tvoríme ružovú budúcnosť“. Ja by som len doplnila „spolu a otvorene“.

Oslavujte s nami

Srdečne vás chceme pozvať na udalosť, prostredníctvom ktorých by sme chceli osláviť naše výročie, tvorivosť, ľudskosť a číru radosť z umenia a spoločnej tvorby. Už 7. marca 2025 o 17:00 hod. v Robotníckom dome v Banskej Bystrici sa uskutoční Koncert divadelnej hudby.

Tridsať rokov, ktoré sú naplnené divadelnými inscenáciami a hudbou. Hudba je súčasť, hudba je pomocník, hudba inscenáciu nesie, korení i zafarbuje. Pri 34 inscenáciách, ktoré do tohto času vznikli v Divadle z Pasáže, sa hudba ocitla v rôznych pozíciách. Koncert, ktorý ponúkne priestor pre zastavenie sa. Vstup do toho, čo už bolo. Chceme našu divadelnú hudbu „v skratke“ ponúkať a hrať pre tých, ktorí sú nám milí, pre našich divákov. Účinkujú herci Divadla z Pasáže a Peter Vrťo, hudobníci: Martin Novák, Samuel Suja, Samuel Opálka, Matej Háasz, Anna Tomašíková, réžia Anna Tomašíková. Ďalej budeme v oslave pokračovať hraním našich predstavení v priestoroch Štúdia tanca, Akadémie umení v B. Bystrici, Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene, Hogo Fogo Jazz & Art Club. Chceli by sme navštíviť aj divákov v iných mestách, ako je Žilina, Košice, Rimavská Sobota a Bratislava. Viac informácií budeme zverejňovať na stránke www.divadlomezpasaze.sk.

*E. Ogurčáková, umelecká šéfk
Mestského divadla – Divadla z Pasáže*

Fotografie: archív Divadla z Pasáže

Pripravujeme 64. ročník Banskobystrickej hudobnej jari

Tradičný festival klasickej hudby prinesie v marci do Banskej Bystrice štyri výnimočné koncerty. Vystúpia na nich poprední sólisti a komorné zoskupenia zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Vstupenky na jednotlivé koncerty sú už v predaji.

Jeden z najstarších hudobných festivalov na Slovensku odštartuje koncertom 6. marca 2025 o 18:00 hod. v Robotníckom dome. Za sprievodu Slovenského komorného orchestra s dirigentom Ewaldom Danelom vystúpi legenda československého hudobného umenia, český husľový virtuóz Václav Hudeček. V koncertnej sále zaznejú v jeho interpretácii dva koncerty významných českých skladateľov, bratov Františka a Jiřího Bendovcov. Klasická symfónia Jána Václava Stamica tzv. Mannheimská a Sláčikové kvarteto F dur Americké op. 96 od Antonína Dvořáka doplní prvý festivalový večer.

Žilinský rodák, kontrabasista Roman Patkoló reprezentuje aktuálne svetovú špičku koncertného umenia a je momentálne najúspešnejším slovenským koncertným umelcom v zahraničí. Na koncerte 12. marca tohto roka o 18:00 hod. uvedie na pódium Robotníckeho domu pôvodné aj transkribované diela pre kontrabas od Nicolu Paganiniho, Astora Piazzollu, Georga Bizeta aj Franza Schuberta.

Spoluúčinkovať bude gitaristka Miriam Rodriguez Brülllová.

K najznámejším klaviristom mladšej poľskej generácie patrí, dnes už koncertný svetobežník, Krzysztof Książek, semifinalista a držiteľ zvláštnej ceny za najlepšiu interpretáciu mazúrok na XVII. International Chopin Piano Competition vo Varšave v roku 2015. V celovečernom recitáli v Cikkerovej sieni Historikkej radnice na Námestí SNP 1

odznjú 27. marca 2025 od 18.00 hod. diela poľského romantika Fryderyka Chopina.

Záver festivalu bude patriť sakrálnnej hudbe. Na koncerte 31. marca 2025 o 19:00 hod. v Katedrále sv. Františka Xaverského zaznejú v interpretácii organistov Kristíny a Daniela Gabčovcov, trombónového tria Alberta Hrubovčáka, Martina Panáka, Romana Tomana a kontratenoristu Mateja Bendu diela francúzskych, nemeckých, českých aj slovenských skladateľov. Vo svetovej premiére zaznie dielo Ľuboša Gabču Jubilate Deo universa terra op. 32 pre organ, spev a trio trombónov.

Súčasťou 64. ročníka Banskobystrickej hudobnej jari bude aj výchovný koncert Mušketeri vo frakoch, ktorý prinesie do Robotníckeho domu slávne filmové melódie. Pre študentov stredných škôl a žiakov základných škôl zaznejú 24. marca tohto roka o 9:00 a 11:00 hod. v interpretácii sláčikového kvarteta.

K. Hulinová,
Kultúrne centrum Robotníckej dom

Foto: archív MŠÚ BB

Pripomínáme si významné výročia v roku 2025

Tento rok je bohatý na udalosti a osobnosti, bez ktorých by život v dnešnej Banskej Bystrici vyzeral úplne inak. V meste pod Urpínom si preto budeme pripomínať výročia dôležitých udalostí z minulosti, alebo ľudí, ktorí prispeli svojou prácou k jeho prosperite a rozvoju.

Jedným z dôležitých míľnikov, ktorý nemôžeme v tomto roku opomenúť, je 770. výročie vzniku mesta, udelením mestských privilégii kráľom Belom IV. prvému richtárovi Ondrejovi (Andreasovi) v roku 1255. V znamení tohto výročia sa bude niesť viacero podujatí organizovaných počas celého roka. Najväčší rozkvet mesta nastal na prelome 15. a 16. storočia, kedy v Banskej Bystrici, v tom čase Neusohle, pracovala Thurzovsko-Fuggerovská obchodná mediarska spoločnosť. Založená bola v roku 1495, teda pred 530. rokmi, Jánom Thurzom a augsburgským obchodníkom a bankárom Jakobom Fuggerom, ktorého 500. výročie úmrtia si tiež pripomenieme. So slávnou baníckou históriou je spojené aj Banícke povstanie, ktoré začalo pred 500 rokmi (16. mája 1525). Vý-

znamný dátum sa spája aj s 10. aprílom 1500. Pred 525 rokmi mesto zničil veľký požiar, pri ktorom zhoreli drevené domy v celom centre a výrazne poškodené boli aj murované budovy.

Z novších dejín je najmä pre kultúru a spoločenský život v Banskej Bystrici dôležité slávnostné otvorenie Robotníckeho domu, ktoré sa uskutočnilo pred 100 rokmi, a to 4. októbra 1925. V jeho priestoroch sa vystriedalo mnoho umelcov rôznych žánrov so svojimi koncertmi, divadelnými predstaveniami, ale uskutočnili sa tu aj spoločenské podujatia, bály, večierky a pod. Svoje „okružliny“ oslávi sériou viacerých zaujímavých podujatí, o ktorých budeme čitateľov Radničných novín priebežne informovať.

Osobnosťou, ktorej 85. výročie úmrtia si priblížime, je Jozef Gregor Tajovský (20. máj 1940), slovenský prozaik, dramatik, básnik, redaktor, učiteľ, úradník a politik. Zo sveta

kultúry nezabudneme ani na Paľa Bielika, herca, filmového režiséra a scenáristu, ktorý svojou tvorbou významne ovplyvnil slovenskú kinematografiu, a ktorého 115. výročie narodenia si pripomenieme. Jeden z jeho filmov – Vlčie diery, zachytáva Slovenské národné povstanie, ktoré malo vplyv na ďalšie udalosti, ktorých výročie si tento rok taktiež pripomenieme.

V roku 2025 oslávim ešte dve veľké výročia, ktorých udalosti sa stali krátko po sebe, a to pred 80 rokmi. Obe mali veľký význam na život v našom meste. Ide o oslobodenie Banskej Bystrice (25. marec 1945) a koniec 2. svetovej vojny (8. máj 1945). Oslavy obidvoch výročí budú určite zaujímavé nielen pre Banskobystričanov, ale aj návštevníkov nášho mesta.

M. Mlichová,
Turistické informačné centrum

Jozef Glabits (1780 - 1851)

Pred 245 rokmi sa narodil v Banskej Bystrici budúci richtár a významná osobnosť politického a spoločensko-kultúrneho života mesta

Foto: archív Stredoslovenské múzeum

V katolíckej rodine Jána Karola Glabitsa (Glabiča) a Alžbety rodenej Kreutzer, pochovanej v šiestej krypte v Kostole nanebovzatia Panny Márie, sa 21. februára 1780 narodil syn Jozef Matej, budúci richtár. V rodine vyrastali okrem neho ešte Ján Karol i dcéry Eva Katarína a Anna Mária. Otec rodiny Ján Karol Glabits bol armálesom cisára Františka II. z 21. mája 1802 v Bratislave povýšený do šľachtického stavu. Medzi mešťanov ho prijali 5. marca 1767. V tom istom roku bol zvolený aj do vnútornej mestskej rady. V tom čase vlastnil senátor Ján Karol Glabits dom v Dolnej ulici č. 17. Od marca 1797 sa stal i majiteľom ringového domu č. 15 na námestí. V mestskej rade zastával Ján Karol Glabits funkciu vicenotára a od 1. júna 1786 sa stal hlavným notárom. V najvyššom orgáne mesta pôsobil takmer 40 rokov, a to až do roku 1805. Ján Karol Glabits zomrel 22. mája 1806. Do rodičovského domu na námestí č. 15 sa po smrti rodičov presťahoval syn Jozef, ktorý od roku 1820 býval v Dolnej ulici č. 21. Jozef Glabits zomrel slobodný 10. augusta 1851 vo veku 71 rokov na silný zápal pľúc.

Bohatá politická kariéra

Jozefa Glabitsa prijali medzi mešťanov 7. januára 1809, mal vtedy 28 rokov. Kariéru v mestskej samospráve začal v roku 1798 ako 18-ročný. Zamestnal sa ako úradník v mestskej kancelárii. V nasledujúcich rokoch vystriedal v mestských inštitúciách viacero postov. V roku 1800 pôsobil ako mestský fíškál (osoba známa práva), o rok neskôr zastával miesto vedúceho knižnice. V roku 1803 pracoval ako podnotár a v roku 1805 ako archívny registrátor. O štyri roky neskôr už bol majorom mestskej milície. V roku 1811 ho ako 31-ročného zvolili do vnútornej mestskej rady. Od nasledujúceho roku bol aj policajným adjunktom (úradnícky pomocník). V roku 1817 sa stal riaditeľom školy a o dva roky neskôr mestským kapitánom. Vo voľbách v roku 1823 ho zvolili na najvyšší post v meste. Stal sa richtárom. Glabits funkciu zastával takmer 26 rokov, od januára 1823 do 17. júna 1848. Bol tak tretí najdlhšie slúžiaci richtár. V roku 1843, kedy slávil 45 rokov pôsobenia v mestských službách, umiestnili v priestoroch radnice jeho portrét. V nasledujúcom roku vy-

šla litografia s jeho portrétom, ktorej reprodukcii rozdal obyvatelom. V úrade richtára sa riadil heslom: „*Civium prosperitas. Reipublicae salus. (Prosperita občanov. Blaho štátu.)*“ Po voľbách

17. a 18. júna 1848 vystriedal Jozefa Glabitsa na richtárskom poste Michal Rárus (1784 – 1862). Glabits potom ešte necelý rok pôsobil, do 5. mája 1849, ako starosta, čo bola po richtárskom úrade druhá najvyššia pozícia.

Pokál na znak dôvery, obľúbenosti a priazne

Pozlátený pokál zo striebra darovali mešťania Banskej Bystrice Jozefovi Glabitsovi v r. 1835 pri príležitosti jeho tretieho zvolenia za richtára. Po obvode pokálu sa nachádza strieborná nápisová dedikačná stuha, prerušovaná geometrickým ornamentom a erbom. Vo vlastnom štíte erbu je umiestnená postava bohyně Justície, symbolu súdnictva. V nápisovej striebornej stuhe sú tri symboly s rytými latinskými textami. Prvý predstavuje podávajúce ruky. Druhým symbolom je hlavný dedikačný latinský nápis: *IOSEPHO GLABITS ab anno 1823 ex voto omnium, communibus suffragiis die 28. Jan. 1835 iterum et tertium Judici Civium Animi. (Jozefovi Glabičovi, od roku 1823 z vôle všetkých občanov spoločnými hlasmi dňa 28. januára 1835 opäť tretíkrát zvolenému richtárovi)*. Tretí symbol s nápisom: *Laeti et grati Cives Lib[erae] Reg[iae]ac Mont[anae] Civitatis Neozoliensis. (Radostní a vďační občania slobodného kráľovského banského mesta Banskej Bystrice)*. Pokál bol navrhnutý a vyhotovený za 51 dní zlatníckym majstrom Samuelom Libayom v spolupráci so zlatníkmi Františkom Rosenbergerom, Jurajom Sodomkom a Alojzom Herritzom.

Cechový komisár

Jozef Glabits pôsobil tiež vo funkcii cechového komisára. Dozeral napríklad na prijatie do zlatníckeho cechu budúcich významných zlatníkov, a to Juraja Sodomku 20. marca 1814 a neskôr Františka Rosenbergera 19. februára 1823. Jeho podpis sa nachádza aj v dokumente Pokladničná kniha o spolkových príjmoch meštianskych zlatníkov a striebrotepcov v slobodnom kráľovskom banskom meste Banská Bystrica z 1. januára 1817. Dokument obsahuje i rozhodnutie predstavených cechu zlatníkov a striebrotepcov, so súhlasom cechového komisára Jozefa Glabitsa, stanoviť príspevky do spoločnej pokladnice. Keďže boli dovtedy neustále nejasnosti v spôsobe a forme vyplácania sociálnej podpory členom, vdovám a sirotám, prijali predstavení cechu spolu s cechovým komisárom úpravu, ktorá

sa mohla meniť len na začiatku každého nového roka na zasadaní cechu.

Zásluhy pre mesto, kultúru a životné prostredie

Jozef Glabits v roku 1839 riešil zložitý spor s banskou komorou, ktorá znečisťovala ovzdušie v meste. Udalosť opísal spisovateľ Gustáv Kazimír Zechenter-Laskomský: „... na Dolných hrabliach na troskách oproti hute nakopila veľkú hŕbu dreva a šlichu, to jest zlato-strieborného jarca, zhotovili takrečené rôšty, a to potom podpálili. Povstal veľký dym sirkový a voľačo utrichový, valiaci sa ponad Bystricu a celé okolie.“ Glabits sa zasadzoval aj za kultúrny život v meste, o čom svedčí, okrem iného, aj postavenie tzv. Dvorného divadla na nádvorí radnice. Vzniklo z iniciatívy aktivistov a za aktívnej pomoci Glabitsa. Staváť ho začali 10. mája 1840. Po požari v roku 1908 sa však jeho činnosť už neobnovila. Kuriozitou je spôsob jeho vzniku. Ako dôvod výstavby sa uvádzala stavba väznice. Väznica bola síce postavená tiež, ale len v skromných pomeroch. Ušetrené finančné prostriedky poslúžili na stavbu divadla s technickým príslušenstvom, javiskom, dvoma šatňami a hľadiskom s lôžami a galériou. Divadlo s kapacitou pre 300 divákov bolo len o štyri roky mladšie ako budapeštianske. K nesporným zaujímavostiam tej doby patrí aj skutočnosť, že keď vo februári 1849 zavítal do Banskej Bystrice s rakúskym vojskom národný buditeľ a kodifikátor spisovnej slovenčiny Ludovít Štúr, v postavení vodcu slovenských dobrovoľníkov bojujúcich na strane rakúskeho cisára, starosta Jozef Glabits, vzdialený politickým názorom slovenského buditeľa, zrušil predbežné povolenie udeľené richtárom Michalom Rárusom. Nepovolil Štúrovi zvolať verejné zhromaždenie, na ktorom chcel predniesť idey cisársko-kráľovského veličenstva Františka Jozefa I. k slavianskemu ľudu. Zistilo sa, že na to nemal Štúr súhlas. V roku 1842 sa Glabits intenzívne zapojil aj do príprav tretieho zasadnutia Spoločnosti uhorských lekárov a prírodovedcov v Banskej Bystrici (4. – 8. augusta 1842). Koncom augusta 1844 sa z iniciatívy richtára a podžupana Zvolenskej župy Ludovíta Beniczkeho zišlo v zasadačej sieni župného úradu v Banskej Bystrici 149 najvýznamnejších predstaviteľov Zvolenskej župy. Ich zámerom bolo prerokovať návrh na založenie sporiteľne, v právnej forme účastinnej spoločnosti. Tento župný prípravný výbor na svojom ďalšom zasadnutí 21. decembra 1844 zvolil dočasný výbor budúcej banky, pod vedením úradujúceho richtára Jozefa Glabitsa. Po tejto výraznej osobnosti mesta bola pomenovaná aj ulica. Dnes zaniknutá tzv. Nová, od roku 1896 ulica Jozefa Glabitsa, asanovaná v roku 1967 v súvislosti s výstavbou Pamätníka SNP.

F. Glocko, Stredoslovenské múzeum

Poznáme víťazov internetového hlasovania o najlepšieho športovca

Prostredníctvom formulára zverejneného na webe mesta mohla verejnosť hlasovať za svojho športového favorita od 3. do 14. februára tohto roka. Do hlasovania v ankete Najlepší športovci mesta Banská Bystrica za rok 2024 sa zapojilo 1 363 účastníkov. Víťazom internetového hlasovania v kategórii jednotlivcov sa stala naša nádejná reprezentantka a účastníčka minuloročných majstrovstiev Európy v atletike do 18 rokov, ktoré sa uskutočnili v meste pod Urpínom, Petra Ďurišová z BŠK Banská Bystrica s 200 hlasmi. Druhé miesto obsadila so 189 hlasmi atlétka Nina Hejčíková z AK

ŠK UMB Banská Bystrica. Karatistka Lilia Malá z ŠK Centra mládeže karate Banská Bystrica sa so 140 hlasmi umiestnila na tretej

pozícii. V kategórii športový kolektív získala najviac hlasov Tanečná škola KDANCE a ich skupina Young Miracles, ktorú podporilo 397 hlasujúcich. Druhú priečku s 206 hlasmi obsadil Atletický klub ŠK UMB Banská Bystrica. So 131 hlasmi sa na bronzové miesto dostal ŠK Centrum mládeže karate Banská Bystrica. Všetkým hlasujúcim ďakujeme za účasť v ankete a víťazom internetového hlasovania srdečne gratulujeme. Výsledky v ďalších kategóriách budú zverejnené počas galavečera, ktorý sa uskutoční 24. apríla 2025 v Robotníckom dome.

Oddelenie športu, MsÚ BB

Foto: V. Vereňka

Hokejisti UMB Hockey Team-u zabojujú o štvrtý univerzitný titul

Univerzitný tím má za svoju krátku existenciu na konte desiatky víťazstiev a ocenení, čím dokazuje svoju kvalitu a šíri dobré meno mesta pod Urpínom doma i vo svete. V predchádzajúcej sezóne sa v Európskej univerzitnej hokejovej lige stali hráči UMB Hockey Team-

-u už tretíkrát majstrami. Nedávno získali aj titul Titáni športu 2024 v kategórii Športový klub, kde zvíťazili nad profesionálnymi športovými klubmi. Na to, aby dosahovali tieto úspechy je potrebné mať aj vhodné zázemie, ktoré sa nedávno podarilo opäť o niečo vylepšiť. V novozrekonštruovaných priestoroch na zimnom štadióne privítalo vedenie a členovia klubu primátora Jána Noska, ktorý bol z nových priestorov nadšený. „Som rád, že aj vďaka podpore mestskej obchodnej spoločnosti MBB mohli vybudovať nadštandardné a dôstojné priestory, ktoré nemajú ani niektoré profesionálne kluby. Aj takáto podpora vylepšuje celkovú atmosféru a prispieva k úspeš-

ným výsledkom. Verím, že v nadchádzajúcej sezóne pribudnú na ich konte ďalšie úspechy a ich víťazná šnúra bude pokračovať,“ povedal banskobystrický primátor. Klub funguje ako amatérsky univerzitný tím zložený z hokejových nadšencov, ktorí sa snažia neustále vytvárať ideálne podmienky pre mladých športovcov. Aj vďaka ich zariadeniu vznikol v útrobách nášho „zimáku“ závideniahodný priestor, kde sa môžu naplno realizovať. Renováciou prešli šatne, vznikla regeneračná miestnosť so saunou, vírivkou a masážnym stolom, ako aj spoločenská i trénerská miestnosť.

F. Tomašovič, Oddelenie športu, MsÚ BB

Foto: MsÚ BB

Mladých džudistov čaká prestížny turnaj Grand Prix Slovakia

Druhý marcový víkend (8. – 9. marec 2025) bude v športovej hale Dukla na Štiavničkách patriť mladým džudistom. Kluby juda ŠK Dukla Banská Bystrica, ŠK UMB Banská Bystrica a Judokan Zvolen organizujú už 12. ročník Grand Prix Slovakia. Tento mládežnícky turnaj, ktorý je súčasne Memoriálom Jána Gregora st., dlhodobo patrí medzi najlepšie turnaje v džude na Slovensku. Na tatami si to rozdá približne 600 súťažiacich z desiatich krajín Európy, v štyroch dievčenských a štyroch chlapčenských vekových kategóriách. Tie sú ešte rozdelené podľa hmotnosti súťažiacich. Počas obidvoch dní je začiatok podu-

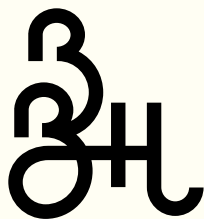
jatia naplánovaný o 10:00 hod. Slávnostné otvorenie sa uskutoční v sobotu o 13:00 hod. Práve na týchto turnajoch zbierajú cenné skúsenosti naši budúci reprezentanti na olympijských hrách i majstrovstvách sveta. V mi-

nulosti sa na turnaji predstavili naši súčasní reprezentanti. Tešiť sa môžete na najväčšie talenty banskobystrického džuda, ktoré už zbierajú výrazné úspechy i na medzinárodnej úrovni, ako napr. Benjamín Maťašeje (3. miesto z juniorských ME 2024) a Mária Fízel (3. miesto ME v Záhrebe 2024 a 9 miesto na OH v Paríži 2024). Tento raz medzi naše horúce železka v ohni budú patriť Nina Filkorová (3. miesto na EYOF 2023 v Maribore) a Paula Matuszková (3. miesto Európsky pohár 2024 Brno). Obidve sú veľkými nádejami banskobystrického a slovenského džuda.

Oddelenie športu, MsÚ BB

Foto: Judo klub Dukla BB

64.
Banskobystrická
hudobná
jar

6/3/2025

18.00 hod. / Robotnícky dom

**VÁCLAV
HUDEČEK
A SLOVENSKÝ
KOMORNÝ ORCHESTER**

Václav Hudeček (CZ) – husle
Ewald Danel – umelecký vedúci

J. V. Stamic, F. Benda, J. J. Benda, A. Dvořák

12/3/2025

18.00 hod. / Robotnícky dom

**PAGANINI
KONTRABASU**

Roman Patkoló – kontrabas
Miriam Rodriguez Brülllová – gitara

F. Schubert, N. Paganini, A. Piazzolla, G. Bizet

27/3/2025

18.00 hod. / Historická radnica

CHOPINIÁNA

Krzysztof Książek (PL) – klavír

F. Chopin

31/3/2025

19.00 hod. / Katedrála sv. Františka

Xaverského

FLORES MUSICI

Kristína Gabčová, Daniel Gabčo – organ

Brass Trio – trombóny

Matej Benda – spev, kontratenor

M. Dupré, D. Milhaud, S. Scheidt, P. Eben, B. Lynn, M. Duruflé
L. Gabčo, J. MacMillan, N. Hakim

Sprievodný program

24/3/2025

9.00 hod. a 11.00 hod. / Robotnícky dom

**MUŠKETIERI
VO FRAKOCH**

Výchovný koncert sláčikového kvarteta Moviequartet.
Prierez slávnymi filmovými melódiami.

Zmena programu vyhradená.

www.banskabystrica.sk
www.robotnickymdom.sk

Predpredaj vstupeniek:
www.ticketlive.sk a Turistické informačné centrum Banská Bystrica.

**RADNIČNÉ
NOVINY**
MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Vydáva: Mesto Banská Bystrica, Československej armády 26, 974 01 Banská Bystrica, E-mail: radnicnenoviny@banskabystrica.sk, Tel.: 048/4330 107,
Príprava textov a grafiky: Mgr. Miroslav Strelec, Mgr. Zdenka Marhefková, PhD., Layout: Mgr. Tomáš Pastorok, Grafická úprava: Denisa Fazekašová, Tlač: Polygrafické
centrum, s.r.o., Tomášikova 26, 82101 Bratislava, Distribútor: Do každej bytovej schránky, Slovenská pošta, a.s., Vychádza v náklade: 34 600 výtlačkov, Periodicita:
mesačník, On-line verzia: www.banskabystrica.sk, Evidenčné číslo: EV 2943/09, IČO vydavateľa: 00313271, ISSN 1339-9837, Nepredajné! Nevyžiadané rukopisy
nevracame. Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu textov vrátane krátenia. Dátum vydania: február 2025.